

Század

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET LAPJA

1/1

TARTALOM

Editorial 1

Megkérdeztük

Vitányi Ivánt 1

Földiák Andrást 2

Izinger Anna: Gondolatok az első generációs értelmiségről 4

Sz. Tóth János: Sorskérdések, népfőiskolák 6

Arcképek

Borbély Jolán 9

Diósi Pál: *Szabadcsapatok?* (Budapesti népművelők magukról, szakmájukról és kilátásaikról című kéziratának Slézia Gabriella által jegyzett előszava, és a szerző összefoglalójának közlése) 16

Kitüntettek augusztus 20. alkalmából

Intézetünk kitüntetettjei:

H. Kovács Éva 18

Héra Éva 18

A kitüntettek közül még: Széki Patka László 18

Megnyílt a Kalászi Faluház

D. Barabás Mária: A Kalászi Faluház megnyitója elé 20

Köszöntőt mondtak: Kuncze Gábor és Kulin Ferenc 21

Könyvismertetés – Könyvajánlás

Németh János István: *Prelúdium és fuga a társadalom témájára...* 22

Vitányi Iván: A társadalom logikája című könyvéről

Bóka Mária válogatása az 1996. első félévében megjelent könyvekből 23

Augusztus 20-i kitüntettek listája

SZÍN – országos közművelődési folyóirat. Megjelenik kéthavonta. A Magyar Művelődési Intézet lapja. Szerkesztő bizottság: Bóka Mária (Székesfehérvár), Gyulai Lajos (Miskolc), Jagasics Béla (Zalaegerszeg), Kary József (Eger), Szabados Péter (Kaposvár), Szelestey Zsuzsanna (Veszprém). Főszerkesztő: MÁTYUS ALIZ. Kiadja a Magyar Művelődési Intézet. Felelős kiadó: FÖLDIÁK ANDRÁS. A szerkesztőség címe: 1251 Budapest Corvin tér 8. Tel: 201-50-53. Fax: 201-57-64. Ára: 90 Ft.

Megrendelhető a lap 3. számától (1997. január vége), előfizetési ára egy évre 540 Ft.

Borítóterv: Szüts Eszter

E számunkat Bakos Ildikó szobrászművész rajzaival illusztráltuk.

Készült a Mikszáth Kiadó gondozásában, felelős vezető Dr. Németh János igazgató.
Nyomdai munkák: Váci Ofszet Nyomda fv. Szilva István

EDITORIAL

Színre léptünk. S szándékunk szerint fórum leszünk, ahol mindenki megszólalását várjuk, aki az ország (köz)művelődésében dolgozik és erről (köz)hasznos mondandója van, aki gondolataival tisztábbá, egyértelműbbé szándékozik tenni helyzetünket és feladatainkat.

László Gyula a honfoglalásról szólva elgondolkodtató egységbomlást említett az évfordulón a televízióban levetített filmsorozatában. Az őshazában az élők és halottaik jelentettek egy egységet, amikor tehát őscinknek el kellett hagyniuk az őshazát, meg kellett válniuk halottaiktól. Szorongató helyzet lehetett. Keveset tudhatunk arról, annak idején ki-ki hogyan igyekezett megbirkózni ezzel, s hogy segítette a csoport, az egy hiten lévőkhöz pogány közössége ennek elviselését.

A váltások, a kicsik is, de a jelentősek még inkább, megrendítő hatásúak. S mindig létező bennük olyan mozzanat, amelyet viselhetővé igyekeznek tenni a maga számára az ember, s jó esetben jól asszisztál ehhez a szűkebb-tágabb emberi környezet.

Az elmúlt negyven évből folyamatossá tenni tudni, ami a belső törvények folytán ép és tudomásul vételre méltó, s a változásban levő helyzetben megerősíteni mindazt, amiről tudvalevő, hogy épségünket védi, a jövőnk, épp a változások következtében adódó bizonytalanságok miatt talán mindennél fontosabb. Lapunk ezért az értékfókuszú gondolatok, s az ezek szerint fontos információk áramlását kívánja segíteni. Nem véletlenül foglalkozunk első számunkban az első generációs értelmiséggel, s tesszük minden számunk Arcképek rovatába azokat az életutakat, amelyek nem a cezúrákat, a töréscsúcsokat látatják katartikusan, hanem az ügyek szolgáltatását folyamatosan.

A kiskunságban egy öreg tanyai házaspár legelni kikötött borjának hasát szétszaggatta a szomszéd általában megkötött, s ettől elvadult kutyája. Az öregek fél éven át emberfeletti türelemmel gondozták, s így megmentették a borjút. Lepedőkből, otthonakából adtak rá haskötőt, hogy ne nyalja szét viszkető sebeit és ne köpjék be a legyek. A meggyógyult borjút aztán az unokáknak adták. Hétköznapi történet. Szereplői sokat megélt emberek. A tanyavilágban az a hír terjedt el, hogy egy kutya széttépett egy borjút. Mert mindig látványosabb és természeténél fogva hangosabb az örület. Pedig mellette létezik a hallgatag, rendbetevő türelem.

MÁTYUS ALIZ

MEGKÉRDEZTÜK

„...Olyan értelemben demokratikus, hogy mindig el kell képzelni, hátha a másik is ki tud találni valami okosat.”

VITÁNYI IVÁN

két évtizeden keresztül vezette az intézetet. A személyességről kérdeztük, mint a vezetési stílusát és módszerét meghatározó sajátosságról.

Vitányi Iván: ...Gondolkodom, hogy mennyire tudatosan vagy mennyire csak magától értetődően csináltam, amit, amikor az intézetbe kerültem. Jól ismerem a népművelő társadalmat, tehát nagyon jól tudom, hogy mi a szerepük Magyarországon. Itt van egy sereg ember, aki tulajdonképpen a nyitott, demokratikus társadalom koncepcióját vallja, a maga eszközeivel azért dolgozik és kitart mellette. Éppen ezért úgy gondoltam, hogy ha itt egyáltalán szó lehet vezetésről, az teljesen más lesz, mint egy katonai, politikai vagy hivatali szervezeté. Természetesen egy hivatali vezetésben is szükség van személyességre és a demokráciára, a kultúrában és a közművelődésben azonban még sokkal inkább. A vezetés ne vezetni akarjon, hanem igyekezzen az itt dolgozó embereknek, akik tudják, hogy mit csinálnak, megadni azt a lehetőséget, hogy saját gondolatuk, saját hitük alapján tehessék, amit akarnak.

Voltak erre ósképek. Sokáig emlékezetes maradt nekem, amit Karácsony Sándor mondott erről a Szabadművelődési Tanácsban. Nem felülről kell rászorítani az embereket, a szabadon művelődőket és a szabadművelődőket, hogy mit csináljanak, mert ők azt szeretik az országban maguktól is tudják. A mi feladatunk az, hogy ha látunk valahol valami jót és valami újat, amit csinálnak, de valami nehézségük akad, akkor segítünk. Ezt vallottam én is. Nem az tehát a dolga a kultúrában működő vezetőknek, hogy maga találjon ki borzasztó nagy és okos dolgokat és aztán minden módon keresztül erőltesse. A cipőgyártásban talán így kell eljárni, de a művelődésben nem. Nálunk mindenkivel tartani kell a kapcsolatot és ha valahol valami jót találunk, bátorítást és támogatást kell adnunk. Ha el kell intézni valamit, akkor elintézni, ha meg kell védeni, akkor megvédeni, ha pénzt kell szerezni, akkor pénzt szerezni; ha meg a jó szó hiányzik, akkor azt kell mondani, hogy hú, de nagyszerű. Az emberi feltételeket kell biztosítani, egyszerűen azért, mert magam is azt igényelem, valamennyien ezt igényeljük és így voltaképpen azonos módon gondolkodunk.

Nekem valamilyen módon a véremem vált, hogy így próbáljak meg viselkedni. Azért is, mert évtizedeken keresztül benne éltem a kulturális mozgalmakban és megtapasztaltam, hogy milyenek vagyunk. Milyen a népművelő társadalom, milyenek a néptáncosok, milyenek azok, akik klubesteket rendeznek. Akkor tehát így kell hozzájuk fordulni. És az első pillanattól kezdve éreztem, hogy ennek fölszabadító hatása van. A népművelők megszokták, hogy a hivatalos népművelési intézet, a minisztérium, a tanácsai szervezet vagy akárki behívja őket és megmondja, hogy holnaptól kezdve ezt kell csinálni. Én meg azt mondtam, ti tudjátok, csináljátok. Először sokszor nem értették meg.

Ugyanígy dolgoztunk a VALÓSÁG című folyóiratnál is. Harminc évig voltunk együtt, és soha laptervet nem csináltunk. Fejben tartotta mindenki, ha megígérte valaki, hogy ír egy cikket. Át tudtuk tekinteni, hogy mi várható. Amikor bejöttek a cikkek, megbeszéltük, amelyek jók voltak, azt betettük